

Arkivsak-dok. 201200156
Arkivkode
Saksbehandler Anne Marie Sveipe

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Fylkesutvalget	26.06.2012	118/12

SAKSPROTOKOLL

Høringsinnspill på forslag til endringer i erstatningsordninger for husdyr og tamrein

Fylkesutvalget har behandlet saken i møte 26.06.2012 sak 118/12

Forslag til

VEDTAK

Fylkesutvalget støtter konklusjonene i fylkesrådmannens innstilling med underliggende vurderinger.

Møtebehandling

Fylkesordfører foreslo slikt vedtak:
Fylkesutvalget støtter fylkesrådmannens konklusjoner.

Votering

Fylkesutvalget sluttet seg enstemmig til forslag fremmet av fylkesordfører.

Vedtak

Fylkesutvalget fattet slikt enstemmig vedtak:

Fylkesutvalget støtter fylkesrådmannens konklusjoner.

Arkivsak-dok. 201200156-73
Saksbehandler Anne Marie Sveipe

Saksgang
Fylkesutvalget

Møtedato
26.06.2012

**HØRINGSINNSPILL PÅ FORSLAG TIL ENDRINGER I ERSTATNINGSORDNINGER
FOR HUSDYR OG TAMREIN**

Forslag til

VEDTAK

Fylkesutvalget støtter konklusjonene i fylkesrådmannens innstilling med underliggende vurderinger.

Rasmus Olav Vigrestad
Fylkesrådmann

Hjalmar Solbjør
Ass. fylkesrådmann

Miljøverndepartementet har sendt forslag til endringer i erstatningsordningene for husdyr og tamrein på høring, med frist til å komme med innspill innen 1. juli 2012.

Bakgrunn

Forskrift om erstatning for skade på husdyr og tamrein voldt av fredet rovvilt ble først vedtatt av Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk i 1977. Erstatningsordningen var da basert på direktoratets forskrift og det årlige budsjett for Miljøverndepartementet. I 1999 ble retten til erstatning lovfestet i viltlovens § 12. Dagens erstatningsordninger er hjemlet i naturmangfoldloven § 19 og forskrift av 2. juli 1999 om Forskrift om erstatning for tap og følgekostnader når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt og forskrift av 4. mai 2001 om Forskrift om erstatning for tap og følgekostnader når tamrein blir drept eller skadet av rovvilt.

I Regjeringens tiltredelseerklæring fra 2009, Soria Moria II står det at erstatningsordningene for rovviltskader på beitedyr skal endres "med sikte på at faktisk rovdyr tap skal erstattes." På bakgrunn av dette ba Miljøverndepartementet Direktoratet for naturforvaltning lede to utvalg som skulle utrede om og i så fall hvordan henholdsvis erstatningsordningene for husdyr og tamrein burde endres. Mandat og utvalgets medlemmer ble fastsatt av Miljøverndepartementet. Direktoratet for naturforvaltning nedsatte to prosjektgrupper som henholdsvis 15. april 2011 for tamrein og 1. juli 2011 for husdyr oversendte sine utredninger til Miljøverndepartementet. Begge utvalgsrapportene er tilgjengelige på nett;

<http://www.rovviltportalen.no/multimedia/49100/Innstilling-fra-ekspertvalg-om-endringer-i-erstatningsordningen-01072011.pdf&contentdisposition=attachment>

<http://www.rovviltportalen.no/content/500041835/Foreslar-endret-rovvilterstatning-for-tamrein>

I rovviltforliket av 17. juni 2011 ble forlikspartene enige om at:

"Regjeringen, etter at utvalgene som har arbeidet med erstatningsordningene har lagt fram sine innstillinger, vil følge disse opp overfor Stortinget på en god måte. Regjeringspartiene vil drøfte endringer og søke enighet med forlikspartene om en ny og mer konfliktdempende erstatningsordning, før forslag legges fram for Stortinget." I møte med forlikspartene 28. februar 2012 ble begge rapportene presentert av utvalgets ledere.

Erstatning for husdyr på beite

Utvalget som har utredet erstatningsordningen for husdyr har gjennomgått ulike tema som har stor betydning som kunnskapsgrunnlag eller verktøy for en framtidig erstatningsordning og har identifisert hovedkriterier for en framtidig erstatningsordning. Utvalget peker blant annet på at mandat og tid har gjort det nødvendig kun å vurdere hovedprinsipper for fremtidige erstatningsordninger. **I sin konklusjon sier utvalget at det ikke finnes en ny, enhetlig og enkel modell for ny erstatningsordning som et samlet utvalg med dagens kunnskapsnivå kan anbefale.** Utvalget mener det er flere elementer i dagens erstatningsordning som kan inngå i en justert og forbedret erstatningsordning, og som etter utvalgets mening bør iverksettes raskt. Utvalget foreslår følgende endringer:

- forenklet skadedokumentasjon
- begrensning av skjønnsrom
- gjennomgang og forenkling av erstatningssatser

- videreføring av normaltapsprosjektet
- bedre datagrunnlag og kvalitetskontroll på besetningsnivå
- bedre samordning v relevante databaser
- styrking av koblingen mellom erstatning og tapsreducerende tiltak

I tillegg til justering av dagens ordning har utvalget vurdert følgende alternative erstatningsmodeller:

- foretaksdifferensiert erstatning
- geografisk differensiert erstatning
- erstatning av alt tap på beite
- forhåndserstatning

Utvalget anbefaler en nærmere utredning av to mulige modeller for fremtiden. En modell som innebærer en geografisk differensiert erstatning og en som innebærer erstatning for alt tap på beite. I forslaget om geografisk differensiert erstatning skiller utvalget mellom områder med en gitt rovviltforekomst og tapsrisiko og områder uten faste forekomster av rovvilt.

I områder med en gitt rovviltforekomst og tapsrisiko foreslår utvalget:

- alt utover et normaltap erstattes
- normaltap fastsettes sjablongmessig innenfor "rovviltsonene"
- forutsetter at det er kunnskap om nivået for andre tapsårsaker
- frafall av skadedokumentasjon

I områder uten faste forekomster av rovvilt foreslår utvalget:

- forutsetter samme erstatningsordning som i dag
- krav til skadedokumentasjon er den samme som i dag

I forslaget om erstatning av alt tap på beite, peker utvalget på følgende momenter:

- erstatte alt tap av sau over en viss størrelsesorden
- for å opprettholde egeninteresse for lave tapstall, må bunnfradrag og sats pr dyr erstattet stimulere til å begrense tap
- det er begrenset hvor lavt satsene kan settes
- bør ikke inkludere tap som oppstår før slipp på utmark
- kan bidra til å redusere konfliktomfanget omkring rovvilt som tapsfaktor
- fortsatt utbetaling etter søknad

Departementet ønsker høringsinstansenes syn på hovedprinsippene i de modellene utvalget har foreslått for en fremtidig erstatningsordning for tap av husdyr på beite, primært de to som utvalget anbefaler nærmere utredet om:

- geografisk differensiert erstatning og
- erstatning av alt tap på beite.

Miljøverndepartementet ønsker også høringsinstansenes syn på utvalgets forslag til endringer i dagens erstatningsordning.

Erstatning for tamrein tatt av rovdyr

Utvalget som har utredet ny erstatningsordning for tamrein mener en framtidig erstatningsordning bør baseres på tilgjengelig kunnskap om rovvilt og reindrift. Ordningen må bli mer forutsigbar for reineier, og enklere å administrere for fylkesmannen. En framtidig erstatningsordning må bygge på objektive kriterier som sikrer lik behandling i alle reinbeiteområder. Gruppen foreslår at dagens erstatningsordning endres til en ny kunnskapsbasert erstatningsmodell basert på rovviltfaglige og reindriftsfaglige beregningsmodeller. Gruppen legger til grunn at det fortsatt er siidaandelen som skal være mottaker av erstatningen, og at fylkesmannen fortsatt er behandlende myndighet. En ny erstatningsordning vil imidlertid kreve enklere søknadsprosedyrer enn dagens ordning.

Pr i dag er ikke kunnskapsgrunnlaget bra nok til å iverksette dette i full skala. Derfor foreslår gruppen en implementering av dette i to faser:

Fase 1 (2012 – 2017)

En (forenklet) søknad leveres av siidaandelen og behandles av fylkesmannen etter endt reindriftsår.

Fase 2 (2017 -)

Hovedpunktene i fase 1 videreføres. Det må gjøres en nærmere vurdering av om en framtidig erstatningsmodell (fase 2) skal bygge på en forhåndserstatning, som fastsettes ved reindriftsårets begynnelse. Det er ingen forutsetning at en modell som det her legges opp til, nødvendigvis må innebære en forhåndserstatning.”

Miljøverndepartementet ønsker høringspartenes syn på dette forslaget fra utvalget.

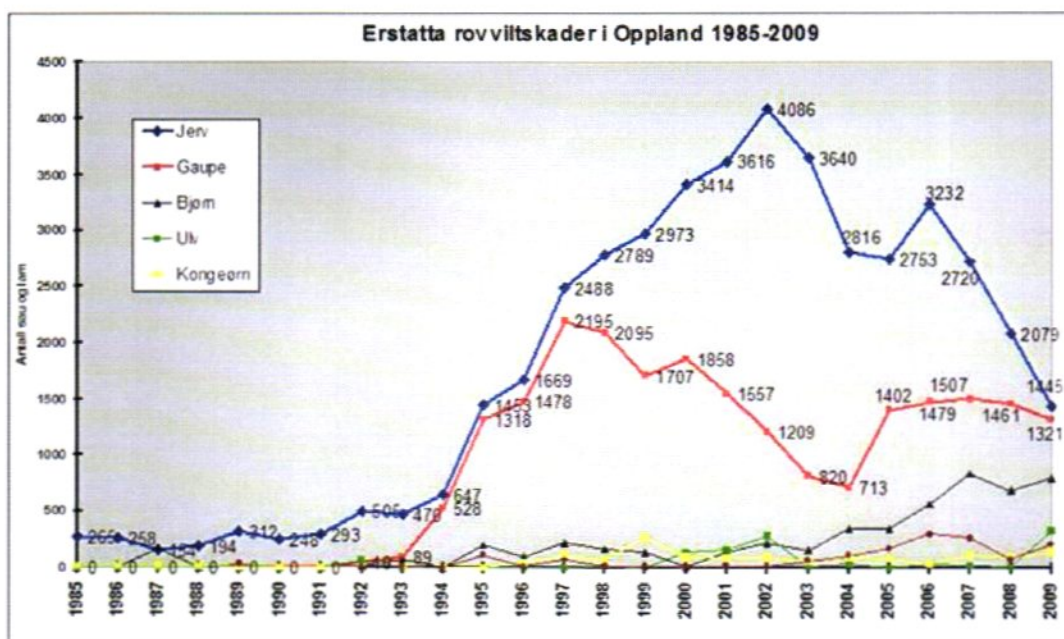
Eventuelle endringer i dagens erstatningsordninger vil medføre endringer av forskrift av 2. juli 1999 om erstatning for husdyr og forskrift av 4. mai 2001 om erstatning for tamrein.

Vurdering

Det er mange aktører i systemet rundt erstatningsordningene, og blant annet er det ulike forutsetninger for ulike aktører, og hvilke roller og ansvar de ulike har. Dette har også utvalget tatt inn over seg, når de konkluderer med at det ikke er en, ny ordning som kan anbefales med dagens kunnskapsnivå. Høringen ber derfor om å få innspill på hvilke (n) modell som det kan være aktuelt å utrede videre.

Omfang av rovviltskader i Oppland- husdyr

I 2010 var det registret 14 000 foretak med sau i Norge, og av disse søkte ca 16 % om erstatning for rovviltskader. Det er de siste årene utbetalt ca 70 mill kr i erstatninger som følge av rovviltskader på landsbasis. Av 1322 søkere til produksjonstilskudd for sau i Oppland i 2010 søkte 440 foretak om erstatning for rovviltskader (ca 33 %). Det ble dette året omsøkt erstatning for 1614 lam og 6582 sau. Av dette ble det erstattet 848 sau og 3785 lam, og det ble totalt utbetalt i underkant av 10 mill kr. Rovviltskadene har i Oppland ligget tilnærmet stabilt de siste 5 årene. Det har vært søkt erstattet mellom 7000 og 8000 dyr hvert år. Erstatningsutbetalingene til Oppland har ligget mellom 7 og 9 mill kr. Antall foretak med sau som har søkt erstatning gikk litt under 400 i 2009, men har de siste to årene økt igjen til 440 foretak i 2010 og 408 foretak i 2011.

Kilde; Fylkesmannen i Oppland – Miljøstatus

Grunnleggende prinsipper

For saueneierne og landbruket i Oppland er erstatningsordninger for rovviltskade av stor betydning. En fremtidig ordning for tap på utmarksbeite må oppleves rettferdig og samtidig påvirke bruken av utmarka på en slik måte at det ikke legges grunnlag for å akseptere vedvarende høye tap. For å ivareta økende matproduksjon og bruken av de store utmarksressursene i Oppland er det viktig at det legges opp til forutsigbare erstatningsordninger som bygger på et begrenset skjønnsrom. Det må være normaltapsituasjonen som legges til grunn for fradrag i erstatningen. Tall fra ordningen med organisert beitebruk kan være med å danne grunnlag for de normale tapene før inntreden av rovdyr.

Justering av dagens erstatningsordning

Det foreslås noen endringer i dagens erstatningsordning slik at denne kan bli justert og forbedret. Det er noen grunnleggende prinsipper som her foreslås skal endre dagens ordning. Forenklet skadedokumentasjon, begrensning av skjønnsrom, forenkling av erstatningssetser og samordning av datagrunnlag og databaser er endringer som kan bidra til å gjøre ordningen bedre og mer forutsigbar for både bruker og forvaltning.

Samtidig er det foreslått endringer som pålegger dyreeier mer ansvar. Dette gjelder både bedre datagrunnlag og kvalitetsgrunnlag på besetningsnivå og kobling mellom erstatning og tapsreducerende tiltak. Det er viktig å slå fast at det ikke er dyreeier som skal tillegges ansvar for å etablere tapsforebyggende tiltak, men dette må gjøres gjennom et overordnet system som er forutsigbart og tilrettelagt gjennom velfungerende tiltak som er mulig å gjennomføre uten ekstrakostnader og bruk av for mye tid for bruker. Det bør arbeides for at de aktørene som har ansvar for praktisering av ordningen (FM), koordinering av databaser og kobling mellom erstatning og tapsreducerende tiltak må samordne seg og utvikle sine roller og tiltak, slik at dette gir en praksis som gir dyreeier en bedre og enklere erstatningsordning.

Utvalget mener at det bør legges opp til å øke kunnskapen om andre tapsårsaker på beite utover rovvilt. Dette har en større betydning i andre deler av landet enn for Oppland, som har hatt historiske lave tap i områder uten rovvilt.

Alternative modeller

Utvalget har vurdert flere alternative modeller, og har anbefalt videre utredning av to mulige modeller. Det er både fordeler og ulemper ved begge de foreslåtte modellene, og det er ikke mulig å gå detaljert gjennom alle deler av disse. Det vil i denne vurderingen kun bli kommentert enkelte av de viktigste foreslåtte endringene som vil ha betydning for den enkelte dyreeier. Utvalget har i sitt mandat fått i oppgave å utrede uendret eller redusert ressursbruk for staten, og dette gjør at utvalget i sitt utredningsarbeid har sett på kostnader til blant annet skadedokumentasjon, overvåkning av rovvilt, ressursbruk fra fylkesmennene, og de databaser som inngår i erstatningsordningssystemene.

Oppland fylkeskommune mener at den geografiske differensierte modellen er den som i prinsippet bør velges av de to skisserte modellene. Her foreslås det å skille mellom områder som har en «gitt forekomst av rovvilt» og områder uten fast forekomst av rovvilt. Det presiseres at definisjonen «en gitt forekomst av rovvilt» i modellen må bygge på reelle tall og forekomst av rovdyr. Samtidig legges det i denne modellen opp til at erstatningsbeløpet settes lavere enn slakteverdien, slik at dette skal gi insentiv til tapsreducerende tiltak. Denne forutsetningen er vanskelig å være enig i, siden det i sauetette områder i Oppland med store forekomster av jerv eller jevnlig besøk av streifende ulv og bjørn, vil være en tilnærmet umulighet å drive en ordinær utmarksbeitedrift, og tapsforebyggende tiltak vil bety utestengelse fra beiteområder i lengre perioder. Selv om modellen baseres på å erstatte alt tap utover normaltap, viser statistikken at det før inntreden av rovvilt i Oppland ikke var store tap av sau.

Når det gjelder modellen for erstatning for alt tap på beite, inneholder denne momenter som bryter med hva som er dagens prinsipper. Det vurderes at denne modellen etter all sannsynlighet ikke vil gi en rettferdig ordning i Oppland, ut fra dagens kunnskap om hva som gir tap av sau på utmarksbeite. Det foreslås å erstatte tap over en viss størrelsesorden. Grensen for hva som kan erstattes kan settes som et kronebeløp, en tapsprosent eller et antall dyr. Denne modellen krever en politisk avklaring av prinsippet med å legge om erstatningen fra rovvilt til å omfatte generelt tap i utmark.

Tamrein

Det er også lagt frem en rapport som omhandler erstatning for tamrein tatt av rovdyr. Ut fra erstatningsstatistikk for årene fra 2005 og frem til 2010/2011, viser denne en økning i tapene fra ingen tap i 2005 og til innmeldte tap opp til 100 dyr for gruppe ringene kalv - okserein - simlerein i enkelttamreinlag. Det er tap enkelte år i enkelte av de tre tamreinlagene Lom – Vågå og Fram i Oppland, men det er blitt erstattet få dyr pr år for skader forvoldt av rovdyr. Det blir erstattet flest tamrein forvoldt av jerv.

På bakgrunn av det relativt lave antallet tap og omsøkte tap, kan ikke skader mot tamrein i Oppland betegnes som stort. Likevel er tapene de enkelte tamreinlag påføres enkelte år store, og det er viktig at erstatningsordningen for tamrein er god og egnet. Det støttes at ordningen må være enkel å søke på og at den er lik for alle områder. Det er derfor lagt opp til at ordningen må endres til en ny

kunnskapsbasert modell, basert på rovviltfaglige og reindriftsfaglige beregningsmodeller. Det forslås at dette implementeres inn i to faser. Forenklete prinsipper og modeller basert på kunnskap er grunnleggende gode prinsipper som kan støttes, men det påpekes samtidig at det må legges vekt på å erstatte de faktiske tap reineiere har.

Konklusjon

Fylkesrådmannen mener at prinsippet som skal legges til grunn er at; faktisk tap forårsaket av rovvilt skal erstattes. Dette har betydning for valg av modell.

Fylkesrådmannen mener derfor at det er modellen for geografisk differensiert erstatning som bør utredes videre.

Samtidig er det i vurderingen påpekt noen forutsetninger i denne modellen som ikke kan anbefales for Oppland. Prinsippene som må legges til grunn er at dyreeier må få erstattet alt tap av sau som er drept av rovvilt, og at de tapene som dyreeier påføres økonomisk må kompenseres. Ordningen må være enkel og forutsigbar, og ha et begrenset skjønnsrom.

De foreslåtte justeringene for å forbedre ordningen i dagens erstatninger støttes, med de påpekningene som er gitt i vurderingen.

Når det gjelder ny erstatningsordning for tamrein tatt av rovdyr er det viktig at det etableres en ordning som er enkel for dyreeier, og som er lik for alle.